

İşgücü Piyasasında Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler (NEET): Türkiye’deki Genel Görünümü Üzerine Bir Değerlendirme

Özlem Demir¹

Özet

İşsizlik, işgücü piyasasında temel bir sorun olmakla birlikte ekonomik, sosyal, psikolojik olarak çok boyutlu bir olguyu ifade etmektedir. Mevcut işsizlik verileri, genç nüfusta işsizlik oranının genel işsizlik oranına kıyasla daha yüksek seyrettiğini ortaya koymaktadır. Özellikle işgücüne ve eğitim sistemine dahil olmayan gençler, atıl bir işgücü kapasitesinin varlığına işaret etmektedir. Bu durum, yalnızca potansiyel işgücü kaybı değil, aynı zamanda bireysel ve toplumsal düzeyde önemli sonuçlar doğuran yapısal nitelik taşımaktadır. Bu bağlamda son yıllarda önemli bir sosyoekonomik mesele haline gelen ve inceleme konusu olan ne istihdamda ne de eğitim ve mesleki eğitimde olan gençler (NEET), dezavantajlı bir genç nüfusun alt grubunu ifade etmektedir. Türkiye’de bu grubun sayısı giderek artmakta ve gençlik politikalarının temel odak alanlarından birini oluşturmaktadır. Bu eğilim, genç nüfus anlamında demografik fırsat penceresine sahip olan Türkiye açısından bu fırsatı engelleyen önemli bir yapısal soruna işaret etmektedir. Bu çalışmada işsizlik, genç işsizliği, NEET kavramları ele alınarak genç işsizliğin yapısını ve önemini ortaya koymak amaçlanmıştır ve söz konusu olgunun sosyal politika açısından taşıdığı önem vurgulanmıştır. Bu kapsamda, işgücü piyasasında NEET gençlerin mevcut durumuna ilişkin genel bir değerlendirme yapılmıştır.

1. Giriş

Günümüzde işsizlik, kronik bir sorun haline gelmiş ve ülkeler istihdam yaratmada zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Genç işsizliği sorunu bir ekonomide genellikle konjonktür, eğitim sistemi, ücret politikaları ve vasıf uyumsuzluğu gibi nedenlere bağlı olarak şekillenmektedir (Adıgüzel,

1 Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ozlem.demir@gop.edu.tr, ORCID ID:0000-0002-8974-3825

2021:100). Genç işsizliğini açıklanmada ağırlıklı olarak neoliberal politikalar çerçevesinde geliştirilen argümanlar yer almaktadır. Neoliberal yaklaşım, işsizlik sorununun ekonomik büyümeye bağlı olarak kendiliğinden azalacağını öne sürse de ekonomik büyüme gerçekleşmesine rağmen işsizliğin otomatik olarak çözülmediği görülmüştür. Bu durumdan ise en fazla etkilenen grup gençler olmuştur (Erdayı, 2009:134).

İşsizlik sorunu yanında bir alt kategori olarak gençlerin hem işgücü piyasasından hem de eğitim sisteminden kopuşlarının bir göstergesi olarak NEET, ulusal ve uluslararası ölçekte önem kazanmıştır. Genç nüfus, ülkelerin sürdürülebilir refahı, ekonomik ve toplumsal kalkınması ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle NEET grubu, küresel bir endişe olmaya başlamıştır. Genellikle bir yaş aralığı olarak 15-24/15-29 yaş arası nüfusu temsil eden bu demografik grup için etkili bir sosyal politika önlemleri zorunluluğu oluşmuştur.

Araştırmalar, küresel ölçekte NEET'lerin sayılarının arttığını göstermekte ve büyük bir kırılgan grubun varlığına işaret etmektedir. Sosyoekonomik dezavantaj, etnik köken, yeterlilik, özel eğitim ihtiyaçları, cinsiyet, engellilik durumu ve bu faktörlerin birbiri ile etkileşimi NEET oranını etkilemektedir. Özellikle etnik dezavantajlı kökenli gençlerin NEET olma olasılığının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Yüksek niteliklere sahip olsalar dahi, etnik köken nedeni ile akranları gibi aynı işgücü piyasası avantajlarından yararlanma sınırlılıkları söz konusudur (Chambers, 2025). Ayrıca NEET'lerin en yaygın nedenleri işsizlik, eğitim düzeyi, aile sorumlulukları olsa da bu büyük artışta engellilik ve sağlık sorunları nedeni ile hareketsiz kalanlar arasında yaşandığı belirtilmektedir. Hastalık veya engellilik nedeni ile hareketsiz kalan NEET gençlerinin oranının arttığı belirtilmektedir (ResolutionFoundation, 2025). Sebep ve sonuçları ile NEET sorununun ulusal ve uluslararası ölçekte ele alınması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi, bu kırılgan gruba yönelik alan araştırmaları ile sorunun boyutlarının ortaya konulmasını amaçlayan araştırmalara ihtiyaç olduğu açıktır. Bu çalışmada NEET sorununa genel bir bakış açısı sunmakta ve Türkiye işgücü piyasası göstergelerine göre sosyal politika perspektifinden durum değerlendirmesi yapılmaktadır.

2. Kavramsal Çerçeve

İşsizlik hem birey hem de toplum açısından farklı şekillerde tanımlanabilir. Birey açısından çalışma arzu ve isteğinde olup, gelir sağlayan bir işe sahip olamama durumunu ifade ederken toplum açısından en değerli kaynak olan işgücünün bir bölümünün pasif kalması durumudur (Işığışok, 2017:126). En genel tanımlama ile işsizlik, “çalışma arzusu olan ve çalışmaya muktedir, cari

ücret düzeyinde belirli sürelerde iş aramasına rağmen iş bulamayan kimseye işsiz, bu olgu da işsizlik” olarak ifade edilmektedir (Lordoğlu ve Özkaplan, 2007:380). Genç ve işsiz kavramının bir araya gelmesiyle oluşan “genç işsiz” ise bir insan hayatının bir dönemini kapsayan ve bir yaş aralığını ifade eden genç kelimesi ile işsiz kavramının bir araya getirilmesi ile oluşmuştur. Buna göre genç işsiz “çalışma istek ve iradesinde olup da cari ve geçer ücret üzerinden iş arayan” ve “maruz kaldığı işsizlik durumu da kendi isteği dışında meydana gelmiş” olan 15-24 yaş arası kişileri ifade etmektedir. Bu şekilde meydana gelen olguya da “genç işsizliği” denilmektedir (Murat ve Şahin, 2011:96). Başka bir ifade ile 15-24 yaş aralığında, çalışma arzu ve gücünde olup cari ücret düzeyinde iş arayan ancak iş bulamayan kişiler genç işsiz olarak ifade edilmektedir (Demir, 2021:143).

Genç işsizlik meselesinin en kritik alt grubunu ne eğitimde ne de istihdamda olan gençler oluşturmaktadır. Literatürde “ilgisiz gençlik”, “risk altındaki gençlik” veya “etkin olmayan gençlik” gibi terimlerinin NEET yerine kullandığı görülmektedir. UNECSO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) ve ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) gibi uluslararası örgütler genellikle 15-24 veya 15-29 yaş aralığındaki kişileri NEET kapsamına alsa da 35 yaşına kadar yaş aralığının kullanıldığı çalışmalarda mevcuttur (Gunnes, 2025). İstatistiksel ifade ile gençler, 15 ila 24 yaş arası kişiler olarak tanımlanmaktadır (ILO, 2025). NEET (No in Education, Employment or Training) kavramı en temel şekliyle “istihdam, eğitim ve mesleki eğitimde olmayan gençler” anlamında kullanılmaktadır. İngilizce baş harflerinin yazılması ile kısaltılan NEET kavramı, Türkçe yazında da ne eğitimde ne de istihdamda olan gençleri nitelemek üzere kullanılmaktadır (Baş, 2019; Işık, 2019; Tatar ve Öztürk, 2024; Tolgay ve Çakır, 2022; Köken, M., & Koç, S. 2022; Usanmaz, 2024:19) TÜİK tanımlamasına göre “ne eğitimde ne de istihdamda olanlar (NEET), işsiz ve işgücüne dahil olmayan genç nüfusta yer alıp aynı zamanda eğitime (örgün eğitim, yaygın eğitim, çıraklık eğitimi, kurs) devam etmeyen nüfusu kapsar”. “Ne eğitimde ne de istihdamda olanların oranı (NEET) ise ne istihdamda ne de eğitimde olan genç nüfusun toplam genç nüfusa oranı” şeklinde ifade edilmektedir (TÜİK, 2025). NEET terimi 15-29 yaşları arasındaki genç nüfus için kullanılır ve bir dizi yaşam zorlukları ile ilişkilendirilir (Eurofund, 2022).

3. Türkiye’de Genç İşsizliği ve Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin (NEET) Genel Görünümü

Genç kavramı genel olarak bir yaş aralığını ifade etmektedir. Bir ülkede genç oranlarının ve bu orana ilişkin nüfus projeksiyon tahminlerinin

bilinmesi, uygulanacak ve geliştirilecek politikalar için oldukça önemlidir. Bu nedenle Türkiye'de yıllar içinde genç nüfusun sayısının ve toplam nüfusa göre oranının seyrine bakmak anlamlı olacaktır.

Tablo 1. Toplam Nüfus, Genç Nüfus Sayısı ve Genç Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı (2000-2050)

Yıllar	Toplam Nüfus	Genç Nüfus (15-24 yaş)	Genç Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı
2000	64 729 501	12 575 362	19,4
2010	73 722 988	12 545 094	17,0
2020	83 614 362	12 893 750	15,4
2021	84 680 273	12 971 289	15,3
2022	85 279 553	12 949 817	15,2
2023	85 372 377	12 872 039	15,1
2024	85 664 944	12 763 159	14,9
2030	88 188 221	13 051 318	14,8
2040	91 529 614	11 173 820	12,2
2050	93 774 618	9 061 596	9,7

Kaynak: Tüik, İstatistiklerle Gençlik, <https://www.tuik.gov.tr/>

2000 yılında 64 729501 kişi olan Türkiye nüfusu, 2024 yılında 85 664 944 kişiye ulaşmıştır. 2000 yılında genç nüfus oranı %19,4'iken 2024 yılında %14,9'a gerilemiştir. Ayrıca nüfus projeksiyonuna göre 2030 yılında %14,8, 2050 yılında ise %9,7 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Bu tablo, Türkiye'de demografik dönüşümü anlamak açısından önemlidir. 2050 yılında gençlerin demografik ağırlığı 2000 yılına göre yarı yarıya azalmaktadır.

Tablo 2. Okuryazarlık ve bitirilen eğitim durumuna göre 15-24 yaş genç nüfus (2020-2023)

Yıllar		Okuryazar olmayan	Bir öğrenim kurumundan mezun olmayan	İlkokul	İlköğretim	Ortaokul ve dengi	Lise ve dengi	Yükseköğretim
2020	Toplam Genç	0,1	1,3	1,1	0,2	47,5	38,9	11,0
	Erkek	0,0	0,9	0,9	0,1	50,3	38,7	9,0
	Kadın	0,1	1,6	1,3	0,2	44,6	39,2	13,1
2021	Toplam Genç	0,0	1,0	1,2	0,1	44,0	41,2	12,4
	Erkek	0,0	0,8	1,0	0,1	45,9	42,0	10,1
	Kadın	0,1	1,2	1,4	0,1	42,0	40,4	14,8
2022	Toplam Genç	0,0	1,0	1,3	0,0	42,2	43,2	12,3
	Erkek	0,0	0,8	1,1	0,0	44,1	44,0	9,9
	Kadın	0,0	1,1	1,5	0,0	40,2	42,3	14,8
2023	Toplam Genç	0,0	0,8	1,6	0,0	42,7	43,8	11,1
	Erkek	0,0	0,7	1,3	0,0	44,6	44,5	8,8
	Kadın	0,0	0,9	1,8	0,0	40,7	43,1	13,5

Kaynak: TÜİK, İstatistiklerle Gençlik verilerinden derlenmiştir; <https://www.tuik.gov.tr/>

NEET gençlerin yapısını anlamak adına eğitim durumuna göre genç nüfusa bakmak önemlidir. Tablo 2 incelendiğinde çok düşük eğitim düzeyi oldukça sınırlı iken gençlerin büyük bölümünün ortaokul ve lise dengi okulları bitirdiği görülmektedir. Bu durum, gençlerin daha çok orta vasıf/ beceri işlere erişebileceğini göstermesi açısından önemlidir. Yükseköğretim bitiren gençlerde ise kadın oranının erkelere göre daha yüksek olduğu dikkat çekicidir. Kadınlardaki bu üstünlüğün aynı ölçüde işgücü piyasasına yansıyor yansımadağı NEET gençleri açısından da önemli bir durumu işaret etmektedir.

Tablo 3. Temel İşgücü Göstergelerine Göre 15-29 yaş Genç Nüfus (2020-2024)

Yıllar		İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı
2020	Toplam Genç	7 137	39,1	25,3	29,2
	Erkek	2 978	50,1	22,6	38,8
	Kadın	4 159	27,5	30,3	19,2
2021	Toplam Genç	6 973	41,7	22,6	32,2
	Erkek	2 864	53,1	19,4	42,8
	Kadın	4 110	29,7	28,7	21,2
2022	Toplam Genç	6 742	43,8	19,4	35,3
	Erkek	2 691	56,2	16,4	46,9
	Kadın	4 051	31,0	25,2	23,2
2023	Toplam Genç	6 436	45,6	17,4	37,7
	Erkek	2 589	57,4	14,3	49,2
	Kadın	3 847	33,1	23,2	25,4
2024	Toplam Genç	6 172	47,2	16,3	39,5
	Erkek	2 441	59,5	13,1	51,7
	Kadın	3 731	34,0	22,3	26,4

Kaynak: TÜİK, İstatistiklerle Gençlik verilerinden derlenmiştir; <https://www.tuik.gov.tr/>

Tablo 3'e göre gençlerde işgücüne katılım artıyor ama cinsiyetler arası eşitsizlik söz konusudur. Örneğin 2024 yılı verilerine göre erkeklerde %59,5, kadınlarda bu oran %34 ile sınırlı kalmıştır. Kadınlarda istihdam oranının da erkeklerin oldukça gerisinde olduğu ve bu fark, cinsiyet açısından NEET riskini ortaya koyması bakımından önemlidir. Ayrıca NEET'in temel kaynağı, işgücüne dahil olmama durumu ile ilişkilidir. 2024 yılı verisine göre 6.172 bin genç işgücü dahi olmayan nüfus kapsamındadır ve kadınlar arasında işgücüne dahil olmama eğiliminin daha yüksek olduğu görülmektedir. İşsizlik oranına göre de kadın genç işsizlerin oranının erkeklere göre çok daha yüksek olduğu izlenmektedir.

Tablo 4. Nedenlerine göre işsizlik oranları 15-24 yaş (2020-2024)

Yıllar		Geçici bir işte çalışıyordu işi bitti	İşten çıkarıldı	İşyerini kapattı/ iflas	Kendi isteği ile işten ayrıldı	Ücretsiz aile işçisi olarak çalışıyordu	Diğer	İlk kez iş arayan
2020	Toplam Genç	29,9	9,7	2,0	13,7	0,5	31,6	12,6
	Erkek	35,1	12,1	2,2	12,2	0,7	28,8	8,8
	Kadın	22,8	6,3	1,7	15,5	0,2	35,6	18,0
2021	Toplam Genç	28,5	7,7	2,0	12,9	0,4	33,2	15,2
	Erkek	33,9	9,2	2,4	12,6	0,6	30,5	10,8
	Kadın	21,8	5,8	1,6	13,2	0,2	36,5	20,8
2022	Toplam Genç	27,7	7,0	1,5	16,9	0,2	31,8	15,0
	Erkek	34,5	8,3	1,6	16,1	0,2	29,4	9,9
	Kadın	19,2	5,5	1,3	17,5	0,2	34,9	21,4
2023	Toplam Genç	24,7	5,9	1,7	20,0	0,3	32,2	15,2
	Erkek	30,1	6,8	1,8	20,6	0,4	30,1	10,2
	Kadın	18,6	4,8	1,6	19,3	0,2	34,7	20,9
2024	Toplam Genç	22,2	6,1	1,4	22,4	0,3	36,0	11,6
	Erkek	27,6	7,3	1,7	22,4	0,2	33,3	7,5
	Kadın	16,2	4,9	1,2	22,2	0,2	39,1	16,2

Kaynak: TÜİK, *İstatistiklerle Gençlik verilerinden derlenmiştir*, <https://www.tuik.gov.tr/>

Gençlerde işsizlik nedenlerine bakıldığında “geçici bir işte çalışıyordu işi bitti” seçeneği ağırlıklı yapısını korusa da genel eğilim düşüş yönündedir. “Kendi isteğiyle işten ayrılma” ise görünür biçimde artmaktadır (2020 yılında %13,7, 2024 yılında %22,4). Bu oran, işten bilinçli bir şekilde ayrılmayı göstermesi bakımından önemlidir. “İlk kez iş arayanlar”, işsizlik nedeni açısından kısmen düşük oranda olsa da kadınların işgücü piyasasına girişlerinde daha kırılgan bir durumu işaret etmektedir. Tablo 4’de dikkat çekici diğer bir nokta “diğer” seçeneğinin işsizlik nedenleri oranında ilk sırada yer almasıdır. Özellikle bu kapsamda bakım yükü ve ailevi sorumluluklar, sağlık nedenleri gibi faktörlerin etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 5. Yaş gruplarına göre ne eğitimde ne istihdamda olan genç nüfus (2020-2024)

		15-24 yaş grubundaki nüfus			15-29 yaş grubundaki nüfus		
Yıllar		Toplam Genç	Ne eğitimde ne istihdamda olanlar	Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı	Toplam Genç	Ne eğitimde ne istihdamda olanlar	Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı
2020	Toplam Genç	11.711	3.331	28,4	17.837	5.721	32,1
	Erkek	5.971	1.274	21,3	9.022	1.943	21,5
	Kadın	5.740	2.057	35,8	8.815	3.777	42,8
2021	Toplam Genç	11.956	2.959	24,7	18.150	5.152	28,4
	Erkek	6.110	1.066	17,5	9.210	1.626	17,7
	Kadın	5.847	1.893	32,4	8.940	3.526	39,4
2022	Toplam Genç	12.005	2.900	24,2	18.306	4.976	27,2
	Erkek	6.137	1.004	16,4	9.300	1.532	16,5
	Kadın	5.868	1.896	32,3	9.006	3.444	38,2
2023	Toplam Genç	11.831	2.661	22,5	18.227	4.696	25,8
	Erkek	6.084	950	15,6	9.298	1.445	15,5
	Kadın	5.747	1.711	29,8	8.929	3.251	36,4
2024	Toplam Genç	11.678	2.679	22,9	18.083	4.676	25,9
	Erkek	6.029	977	16,2	9.242	1.448	15,7
	Kadın	5.649	1.702	30,1	8.841	3.228	36,5

Kaynak: TÜİK Hanehalkı işgücü anketinden derlenmiştir. <https://www.tuik.gov.tr/>

Tablo 5 incelendiğinde 15-24 yaş ve 15-29 yaş grubundaki gençlerde 2020 yılında NEET oranlarının oldukça yüksek olduğu 2024 yılına gelindiğinde bir gerileme olduğu görülmektedir. Ancak bu yükseklikte 2020 yılında yaşanan pandemi etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. 2024 yılında 15-24 yaş arası genç nüfusta NEET oranı %22,9, 15-29 yaş arası grupta ise %25,9 olarak gerçekleşmiştir. Başka bir ifade ile 15-24 yaş arası yaklaşık her beş gençten biri, 15-29 yaş arası yaklaşık her dört gençten biri NEET konumundadır. Cinsiyet farkı açısından bakıldığında ise, kadınlarda NEET oranının erkelere göre yaklaşık iki kat daha fazladır.

4. Sosyal Politika Açısından Ne Eğitim Ne İstihdamda Olan Gençler (NEET)

ILO, 2025 yılında 15-24 yaş arası gençlerin yaklaşık 262 milyonunun (her dört gençten birinin) ne istihdamda ne de eğitimde olduğunu tahmin etmektedir. Bu durum, gençlerin işgücü piyasasına etkin entegrasyonuna yönelik ilerlemesini olumsuz etkilemektedir. NEET sayıları, genç istihdam sorununun boyutunu göstermesi açısından önemlidir. NEET oranları, genellikle kırsal alanda kentsel alanlara göre daha yüksektir, eğitim seviyesi arttıkça NEET oranları düşmektedir ve NEET oranları genç kadınlar arasında daha yüksektir. Bu nedenle kırsal alanda yaşayan gençlere ve genç kadın işsizlere yönelik özel politikalara ihtiyaç vardır (O'Higgins, 2025). NEET olgusu, devletlerin sosyal politika gündeminde etkin ele alması gereken önemli bir sorun alanıdır. İşgücü piyasasına yansımalarının yanı sıra eğitimden uzaklaşma, yoksulluk riski, kırılğan bir sosyal grubun varlığı, sosyal dışlanma, cinsiyetler arası eşitsizlik gibi sosyal politika alanında çok yönlü bir sorunu ifade etmektedir. NEET durumu genel anlamda kısa dönemde gelir kaybı, orta vadede beşeri sermaye kaybı, uzun vadede ise sosyal dışlanma ve yoksulluk riskinde artışa neden olmaktadır (ILO, 2025). NEET daha düşük kişisel ve sosyal refahla ilişkili bir olgudur. NEET gençlerinin diğer gençlere göre daha kötü sağlık durumu ve daha düşük sosyal güven ve aktiviteye sahip oldukları bilinmektedir. Bu durumda kronik sağlık sorunları, obez olma gibi risklerle de karşı karşıyadırlar. Bu nedenle nüfusun alt kategorisine yönelik eğitim ve işgücü piyasası entegrasyonu, sosyal normlar ve algılanan refah arasındaki durum dikkate alınarak gençlere yönelik hedefli politika ihtiyacı vurgulanmıştır (Jongbloed ve Giret, 2022:324).

NEET oranları genel olarak bölgesel duruma ve bireysel geçmiş özelliklere göre değişmekle birlikte genel birtakım özellikleri de mevcuttur. NEET'lerin yaklaşık üçte ikisi kadındır. NEET oranları açısından cinsiyet farkı, kırsal alanlarda kentsel alanlara kıyasla daha yüksektir ve belirli etnik azınlıklar arasında daha yüksek izlenmektedir. Ayrıca, NEET oranları ülke geliri ve bireysel eğitim düzeyi ile ters orantılıdır (Stea vd, 2024). Politika yapıcılarının gençlerin eğitim ve öğretime devam etmelerinin yanı sıra istihdamı artıracak yaklaşımı benimsemeleri gerekmektedir.

ILO, eğitimi bırakma riski taşıyan gençler, uzun dönemli işsizliği önlemek için kısa süreli işsizler, istihdamda olup işten kopma riski altında olan gençlerin hedef alınmasını amaçlayan erken müdahale ve önleyici politikaların önemini vurgulamaktadır. NEET'ler için önleyici politikalar; erken uyarı sistemleri, ikinci şans eğitim programlarının desteklenmesi, okullarda dezavantajlı grupta yer alan öğrencilere destek verilmesi, kariyer

yönetimi eğitimlerinin verilmesi, temel becerilerin geliştirilmesi olarak belirlenmiştir (ILO, 2025). Genç işsizliği ve buna bağlı olarak NEET olgusuyla mücadelede AB (Avrupa Birliği) ve OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) politika önerilerine incelendiğinde, iki farklı yaklaşım öne çıkmaktadır. AB'nin bu alandaki uygulamalarının daha çok üye ülkelerin tercihlerine bıraktığı ve politika çerçevesinin ise eğitim odaklı (eğitime katılım, eğitim kalitesini artırıcı, eğitim-işgücü uyumunu sağlayıcı) tedbirler ile desteklendiğini söylemek mümkündür. OECD ise genç işsizliğe karşı daha doğrudan müdahaleci bir yaklaşım benimsemekte; gelir veya doğrudan istihdam destekleri, iş talebinin canlandırılması, istihdam olanaklarının artırılması gibi aktif işgücü piyasası araçlarına daha fazla yer verilmektedir (Orkunoglu-Şahin, 2020:150).

Çoğunlukla daha fazla dezavantajlı bir geçmişe sahip, eğitim düzeyleri genellikle düşük ve uzun süre işsiz kalan gençler arasında sosyal entegrasyonu ve istihdamı iyileştirmek devletler için oldukça zordur (Carcillov e Königs, 2015:8). Ayrıca makroekonomik olarak açık bir etkiye sahip olan NEET, kullanılmayan üretken kapasite ve sosyal yardımlar bakımından önemli bir maliyet kalemini oluşturmaktadır (Jongbloed ve Giret, 2022:323) NEET statüsü işsizlikten daha belirgin bir kırılganlık göstergesidir. Sosyal koruma erişiminin sınırlı ya da hiç olmadığı durumda gençler ailelerinin destekleri oranında işsiz kalmayı göze alabilirler. En yoksul ve en savunmasız gençler için durum daha fazla soruna işaret etmektedir. Yüksek gelirli ülkelerde dahi işgücü piyasasında kalan NEET'lerin, özellikle bakım sorumlulukları olan genç kadınların, uzun vadede ekonomik ve sosyal dışlanma riski yüksektir (O'Higgins, 2025).

Genç işsizliği ile mücadele doğrudan NEET gençlerini de hedef alan aktif istihdam politikaları merkezli bir rol oynamaktadır. Aktif istihdam politikaları; mesleki ve beceri geliştirmeye yönelik eğitim programları, istihdam teşvikleri ve destekleri ve iş bulma hizmetleri gibi araçları içermektedir. Türkiye'de genç işsizliği ile mücadelede ağırlıklı olarak genel istihdam politikalarından yararlanılırken, OECD ülkelerinin büyük bir bölümünde genç işsizliğine özgü istihdam politikalarının uygulandığı görülmektedir. Türkiye'de ise dönemsel olarak genel istihdam teşviklerinin gençleri kapsayacak şekilde uyarlanarak uygulamaya konulduğu görülmektedir (Orkunoglu-Şahin, 2020:144). On İkinci Kalkınma Planında (2024-2028) çeşitli maddelerde gençlerin özel olarak desteklenmesi gereken bir grup olarak ele alındığı görülmektedir. Bu çerçevede, gençlere yönelik politikalar açısından öne çıkan maddeler şu şekilde sıralamak mümkündür: "İşgücüne dahil olmayan nüfusun ekonomide aktif hale gelmesi amacıyla kadın ve gençler başta olmak üzere işgücüne katılımın teşvik edilmesi" (306.m.). "İşgücünün niteliklerinin

artırılması, daha verimli sektörlerle ve alanlara yönlendirilmesi, eğitim ve istihdam ilişkisinin gözlemlenmesi, kadın ve gençlerin işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan mesleki beceriler ile donatılarak istihdama dâhil edilmesi temel öncelikler arasındadır” (334 m.). “İstihdam teşviklerinden etkin olmayanlar sonlandırılacak, kadın, genç ve engellilere yönelik teşviklerin ağırlığı artırılarak teşvik sisteminin sade ve etkin bir yapıya kavuşturulması sağlanacaktır” (409 m.). “Aktif işgücü politikaları içerik açısından zenginleştirilerek daha etkin şekilde kullanılacaktır. Plan döneminde kadın, genç ve engellilerin işgücü piyasasına katılımları desteklenecektir” (650 m.). “İşgücü piyasası ile mesleki ve teknik eğitim arasındaki uyumun geliştirilmesi için gençlerin işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda tercih yapmaları sağlanacak, öncelikli sektörlerdeki mesleki ve teknik eğitime yönelimin sağlanması için burs, eğitim desteği gibi çeşitli teşvik mekanizmaları uygulanacaktır” (680.1. m.). “Gençlerin istihdamının artırılması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi sağlanacaktır (698 m.). Kalkınma planında “Eğitimde ve istihdamda olmayan gençlerin istihdama erişimlerini desteklemeye yönelik programların etkinliği artırılacaktır” (698.4 m) düzenlemesi ile doğrudan NEET vurgusu yapılmıştır. “Hane temelli hizmet sunum politikası kapsamında İŞKUR hizmetlerinden faydalanan kişi sayısı artırılacak, öncelikle gençler olmak üzere her ailede en az bir çalışan olmasını sağlayacak tedbirler alınacaktır” (699.2). Tüm bu öne çıkan maddeler ile On İkinci Kalkınma Planında “3.3.7. Gençlik” başlığı altında gençlerin güçlü yaşam becerisi, eğitim ve istihdam olanaklarını hedef alan politika ve tedbirlere yer verildiği görülmektedir (On İkinci Kalkınma Planı 2024-2028). Ulusal istihdam stratejisi (2025-2028) özellikle işgücü piyasasında özel politika gerektiren gruplar içinde gençleri saymış ve “özellikle gençler, kadınlar, engelliler ile işgücü piyasasına girmekte ve kalıcı olmakta zorluk yaşayan diğer özel politika gerektiren grupların insana yakışır işlere eşit koşullarda erişimlerinin sağlanması esastır” ifadesi ile erişim ve fırsat eşitliği vurgulanmıştır. NEET vurgusu da ulusal istihdam stratejinde detaylı yer almış ve çeşitli göstergelere yer verilmiştir. Ulusal istihdam stratejisinde yeşil ve dijital dönüşüm getirdiği iş ve iş süreçlerindeki değişimden bahsedilerek gençlerin çalışma algısını ve işten beklentilerini dönüştürdüğü çok boyutlu bir etkilenme düzeyi üzerinde durulmuştur. Bu süreçte gençlerin ve özellikle NEET grubun dijital teknolojilere erişim ve dönüşüm açısından gerekli becerileri sağlayacak önemlerin geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. NEET oranlarının eğitim düzeyi ve cinsiyete göre farklılaştığı belirtilerek, düşük eğitim düzeyi ve genç kadınların ev içi ve bakım sorumluluklarına bağlı kırılgan konumlarının NEET oranlarını tetiklediği belirtilmiştir (UİS, 2025).

Sonuç

Eğitimde, mesleki eğitimde ve istihdamda yer alamayan gençler, önemli bir işgücü potansiyelinin pasif kalması anlamına gelmektedir. Esasen gençlerin okuldan iş hayatına geçişlerinde karşılaştıkları engeller sadece işgücü piyasasının yapısından kaynaklı değildir. Kuşkusuz gençlerin karşılaştığı temel sorun, onlara sunulan yeterli iş fırsatlarının olmamasıdır. Ancak gençlerin bu geçişi yönetirken karşılaştıkları özel zorlukları da (genç kadınların veya engelli gençlerin vb.) ele almak önemlidir (O'Higgins, 2025). Gençlerin niteliği artırmak NEET olma olasılığını yaklaşık olarak yarı yarıya azaltmaktadır. Bu nedenle nitelik artırmak önemli bir koruyucu faktör olarak öne çıkmaktadır (Chambers, 2025). Bu bağlamda işgücü piyasasından uzak olan NEET'ler için kademeli bir ilerleme modellerini tanıyan ve finanse eden politikaların benimsenmesi önemlidir. Ayrıca finansman çevreleri, sadece istihdam sonuçlarına odaklanmak yerine kişisel gelişim, eğitime katılım ve zihinsel sağlık gibi ara aşamaları ödüllendirmelidir. Kişisel gelişimi, kişiye özel destek ve aktif katılım süreçlerini entegre edilmesi NEET'lere uzun vadeli eğitim ve istihdam hedeflerine ulaşmada ihtiyaç duyacakları araçları sağlama işlevi sunacaktır. Ayrıca NEET alt gruplarını belirlenmesi ve analiz edilmesi ile hedefli müdahalelerin tasarlanması anlamlı olacağı belirtilmektedir (Gunnes, 2025).

Türkiye'de genç işsizliği ve alt grupta NEET olgusu sayısal bir ifadenin ötesinde niteliksel ve yapısal bir gösterge olması nedeniyle bir sosyal politika meselesidir. Eğitim düzeyinin ortaokul ve lise düzeyinde yoğunlaşması, geçici ve düzgün işlere erişimi kısıtlamaktadır. İşsizlik nedenleri incelendiğinde, gençlerin işgücü piyasasına girişte ve işgücü piyasasında tutunmada önemli güçlükler yaşadığı görülmektedir. Türkiye'de NEET olgusu büyük ölçüde cinsiyet temelli eşitsizlik çerçevesinde şekillenmekte ve kırılgan genç kadın grubuna işaret etmektedir. Alt grupta hedefe yönelik politikaların izlenmesinde bu bulgular önemli rol oynamaktadır. NEET oranlarının azaltılmasında eğitime ve sosyal katılımı sağlayan uygulamalara erişimin kolaylaştırılması, dışlanmayı önleyen politikaların geliştirilmesi ve istihdamı kolaylaştırmak için işveren desteklerinin genişletilmesi anlamlı olacaktır. Bu politikaların uygulanmasında yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde müdahale araçları ile şekillenen bütüncül bir sisteme ihtiyaç duyulmaktadır. Gençlere yönelik bütüncül politikalarla konu ele alınmalı eğitim düzeyinin yükseltilmesi ve aktif işgücü politikalarında gençlere yönelik teşviklerin artırılması, bakım yüküne yönelik bakım hizmetlerinin geliştirilmesi ve gençlerin eğitimden istihdamda geçişlerini kolaylaştıran önlemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu süreçte gençlere yönelik geliştirilen politikalarda psikolojik destek ve rehberlik hizmetlerine erişimin yaygınlaştırılması da oldukça önemlidir.

Kaynakça

- Adıgüzel, M. (2021). Türkiye’de genç işsizliği etkileyen faktörler. *Econhar-ran*, 5(8), 100-129.
- Baş, H. (2019). Farklı refah rejimlerinde genç işsizliği ve neet’nin görünümü: İtalya, İngiltere ve İsveç örnekleri. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 8(21), 125-148.
- Chambers, E. (2025). Youth Jobs Gap: Exploring compound disadvantage, <https://www.youthemployment.org.uk/youth-jobs-gap-exploring-compound-disadvantage/>
- Carcillo, S., & Königs, S. (2015). NEET Youth in the Aftermath of the Crisis: Challenges and Policies. *Available at SSRN 2573655*.
- Demir, Ö. (2021). Covid-19 krizi ve genç işsizliği, covid-19 ve sosyal politika: pandemi sürecinde yaşanan sosyo-politik sorunlar, Ed. Ö. Demir, Ekin Kitapevi.
- Erdayı, A. U. (2009). Dünyada genç işsizliği sorununun çözümüne yönelik ulusal politikalar ve Türkiye. *Çalışma ve Toplum*, 3(22), 133-162.
- Eurofund, (2022): NEET’s: Eurofund, <https://www.eurofound.europa.eu/en/topic/neets> .
- Gunnes M, Thaulow K, Kaspersen SL, Jensen C, Ose SO. (2025) Young adults not in education, employment, or training (NEET): a global scoping review. *BMC Public Health*. 2025 Oct 8;25(1):3394. doi: 10.1186/s12889-025-24781-y. PMID: 41063079; PMCID: PMC12505988.
- ILO (2025). Youth NEET rate, <https://ilostat.ilo.org/data/snapshots/youth-neet-rate/>.
- İşçiçok, Ö. (2017). Temel Sosyal Politika Sorunları - İstihdam ve İşsizlik, Sosyal Politika, Ed. A. Tokol ve Y. Alper, Dora Yayınları
- İşık, V. (2019). Aksaray’da genç NEET sorunu ve çözüme ilişkin yerel düzeyde strateji önerileri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(17), 149-170.
- Jongbloed, J., & Giret, J. F. (2022). Quality of life of NEET youth in comparative perspective: subjective well-being during the transition to adulthood. *Journal of Youth Studies*, 25(3), 321-343.
- Kalkınma Planı (2024-2028). Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, strateji ve Bütçe Başkanlığı. On İkinci Kalkınma Planı. sbb.gov.tr
- Köken, M., & Koç, S. (2022). Türkiye’de bölgesel NEET verilerinin mekansal panel veri analizi. *Journal of International Management Educational and Economics Perspectives*, 10(2), 113-129.
- Lordoğlu, K. ve Özkaplan N. (2007). Çalışma İktisadı, Der Yayınları.
- Murat, S., & Şahin, L. (2011). Gençlerin istihdamı/işsizliği bakımından Türk eğitim sisteminin değerlendirilmesi. *Çalışma ve Toplum*, 3(30), 93-135.

- O'Higgins, N. (2025) ILO Measuring what matters: NEET vs youth unemployment, <https://www.ilo.org/resource/article/measuring-what-matters-neet-vs-youth-unemployment>.
- Orkunoglu Şahin, İ. F. (2020). Genç işsizliği ve mücadele yöntemleri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 8(20), 135-157.
- Resolution Foundation, (2025). Disability and ill-health set to push the number of young people who are NEET above one million for first time in over a decade, <https://www.resolutionfoundation.org/press-releases/disability-and-ill-health-set-to-push-neets/>
- Stea, T. H., Bertelsen, T. B., Fegran, L., Sejersted, E., Kleppang, A. L., & Fyhn, T. (2024). Interventions targeting young people not in employment, education or training (NEET) for increased likelihood of return to school or employment—A systematic review. *Plos one*, 19(6), e0306285.
- Tatar, M., & Öztürk, M. (2024). Türkiye'de NEET gençliği sorunsalına çözüm: NEET izleme merkezlerinin oluşturulması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (53), 133-152.
- Tolgay, C., & Çakır, Ö. (2022). Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin genç işsizliğine yönelik algıları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(4), 1680-1707.
- TÜİK (2025). Türkiye İstatistik Kurumu, İstatistiklerle Gençlik-2024, <https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/index.zul>
- UİS, (2025) Ulusal İstihdam Stratejisi (2025-2028), <https://www.csgeb.gov.tr/Media/t0bomvck/ulusal-istihdam-stratejisi-2025-2028.pdf>
- Usanmaz, A. (2024). Ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlik üzerine bir değerlendirme. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 10 (21), 19-37.